

Valsts nozīme tirgus ekonomikā: Dienvidkorejas pieredze

Dainis Zelmenis

Rīgas Stradiņa universitāte, Eiropas studiju fakultāte, Latvija

Ievads. Viens no ekonomiskās teorijas jautājumiem, par kuru visvairāk ir lauzts šķēpu, ir par valsts nozīmi un vietu tirgus ekonomikā. Ekonomiskās domas virzieni ir visai atšķirīgi traktējuši valsts lomu tirgus ekonomikas norisēs. Tikai iztīrējot dažādu pasaules valstu saimniecisko praksi, var noskaidrot kādas ekonomiskās teorijas pareizību, jo, kā zināms, tikai prakse ir patiesības kritērijs.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Šī pētījuma mērķis ir, iztīrējot Dienvidkorejas saimniecisko praksi pēc Otrā pasaules kara, mēģināt noteikt valsts un tās ekonomikās un politiskās varas aparāta optimālo nozīmi mūsdienu tirgus ekonomikas norisēs.

Pētījumā izmantota monogrāfiskā metode (speciālās teorētiskās literatūras un Dienvidkorejas ekonomikas plānošanas u. c. valdības dokumentu iztīrāšanai) un sekundāro datu analīzes metode (Dienvidkorejas ekonomiskās attīstības analīzei).

Rezultāti. Dienvidkorejas piemērs ir patiešām unikāls, jo apliecina, ko spēj izdarīt un sasniegt kāda valsts gudra diktatora vadībā, vēsturiski ļoti īsā laikā (20–30 gados) to pārvēršot no izteikti mazattīstītas un nabadzīgas valsts industriāli attīstītā valstī. Pēc asiņainā pilsoņu kara 1953. gadā uzsākot patstāvīgu ekonomisko attīstību, Dienvidkorejas starta pozīcija bija ļoti slikta, iespējams, pat katastrofiska. Šādos, no ekonomiskās attīstības viedokļa bezcerīgos, apstākļos 1961. gada 16. maijā militārā apvērsuma rezultātā varu valstī pārņēma militārā hunta ģenerāļa Pak Čonhi vadībā un Dienvidkorejā sākās jauni laiki. Šodien kā zinātniskā fantastika šķiet fakts, ka jau 1996. gadā Dienvidkoreja tika uzņemta Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā, t. i., pasaules attīstītāko un bagātāko valstu klubā, bet pēc tam – arī G-20 valstu apvienībā. Tas viss notika vienas paaudzes dzīves laikā! Kā tas bija iespējams? Pak Čonhi deklarēja, ka viņa politikas primārais mērķis ir panākt Dienvidkorejas ekonomisko progresu, veidojot valstiski vadāmu kapitālismu. Jau no paša sākuma viņš darīja zināmu, ka valsts ekonomiskā attīstība notiks, valsts aparātam iejaucoties rūpniecisko uzņēmumu darbībā. Pak Čonhi konsekventi realizētais valstiski vadāmais kapitālisms ir mums jau zināmais tirgus ekonomikas attīstības variants, izmantojot aktīvu valstisko regulēšanu.

Secinājumi. Pak Čonhi vadāmais kapitālisms četrās piecgadēs pēc kārtas valstī panāca tādu ekonomisko “uzrāvienu”, par kādu ir sapņojušas daudzas attīstības valstis, Latviju ieskaitot. Dienvidkoreja Pak Čonhi vadībā apliecināja pasaulei līdz tam šķietami neiespējamo, proti, ka ekonomiski mazattīstītai valstij ar valstiski vadāmā jeb regulējamā kapitālisma metožu palīdzību, īstenojot panākšanas jeb pakaļdzīšanās stratēģiju, salīdzinoši īsā laikā ir iespējams panākt ekonomiski vairāk attīstītās valstis.